ગુજરાતી કાવ્ય સંક્ષેપના
અર્થ

કીંમત ૩ આના.

ગુજરાતી કાવ્ય સંક્ષેપના અર્થ

ભાગ ૧ લો.

અંગરેજી ત્રીજા તથા ગુજરાતી છઠા ધોરણના

વિદ્યાભ્યાસની સરળતાર્થે

છપાવી પ્રસિધ કર્યા.



સુરત.

"વિક્ટોરિયા પ્રેસ"માં મંછારામ ઘેલાભાઇએ

છાપ્યા.

સંવત ૧૯૩૫. સને ૧૮૭૯.

કીમત ૨ આના.

૧૨૨૯

નીચે લખેલી ચોપડીઓ વેચવાની છે.



હીંદુસ્તાનનો ઇતિહાશ સ. ગુ. માં ચાલતા ચોથા ધોરણ સારૂ.	૦—૩—૦
ગુજરાતનો ઇતિહાસ (દો. ન) અસલ કીમત બે આના પણ હાલ.	૦—૧—૦
મુંબાઈ ઇલાકાની ભુગોળ (દો. ન)	૦—૧—૬
સેકન્ડ બુક ભાગ બીજાના મીનીંગ પૃષ્ટ—૧૨૦ ...	૦—૧૦—૦
સુરત જીલ્લાની ભૂગોળ.	૦—૧—૬
ધીરધરકૃત રામાયણ—કીમત ૩૬-૦-૦ પણ હાલ. ...	૩—૮—૦
નામૂ કવિતા.	૦—૨—૦
આંકની ચોપડી.	૦—૧—૦
કોષ્ટક.	૦—૦—૬
ગુજરાતી કાવ્યસંક્ષેપના અર્થ.	૦—૩—૦

ઉપલી ચોપડીઓ તથા બીજી બધી જાતની ચોપડીઓ જેવી કે વાર્તા, અંગરેજી ગુજરાતી સીરીસો, તથા તેમના જુદા જુદા અર્થો તથા મીનીંગો વગેરે—વગેરે સઘળી જાતની ચોપડીઓ નીચેને ઠેકાણેથી મળશે.

સામટી લેનારને પુસ્કળ કમીશન મળશે.

ધીરધર કૃત રામાયણમાંથી

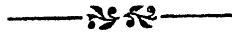
દશરથ વિશે.

દશરથ=રામના પીતા. અયોધ્યાના સૂર્યવંશી અજ રાજાના પુત્ર
પુણ્ય=ધર્મ, દાન.
પવિત્ર=શુધ્ધ, દોષ રહીત, ધર્મથી ભ્રષ્ટ નહીં થયલા.
સંક્ષેપે=ટુંકામાં, થોડામાં.
ચરિત્ર=વખાણવા લાએક સારાં-કામો.
રાવણ=લંકાનો રાજા. બ્રહ્માના પુત્ર પુલસ્ત્ય ને તેના પુત્ર વિશ્રવાનો મોટો છોકરો.
વિધિ=નસીબ, ભાગ્યેગ, સાસ્ત્રનું-વચન.
અવધપુર=અયોધ્યા શેહેર.
કોશલ્યા=દસરથની પેહેલી સ્ત્રી, રામની મા.
સતી=પતિવૃત પાળનારી સ્ત્રી.
આનંદમાં=ખુશીમાં, હરખમાં.
નિજધરમ=પોતાકો ધર્મ.
અજ=રાવણનો પીતા.
તપ=દેવની પ્રીતી મેળવવા દેહકષ્ટ કરવું તે.
સાધના=તપ કરવામાં જેની જરૂર પડે તે ચીજ, ઇશ્વર પ્રાપ્તિ અર્થે જે જપ કરવા તે.
સ્વર્ગનિવાસ=જ્યાં દેવતાઓ રહે છે તે ધામ, અથવા તે શેહેર.
પ્રજા=રૈયત
વિશેક=વિશેષ, અધીક.
કેકૈ=દશરથની સોથી નાની સ્ત્રી. ભરત તથા સત્રુઘ્નની મા.
કપટી=પ્રપંચી, ઠગાઇખોર.
નિરદે=દયા વગરની.
સુમિત્રા=દશરથની વચલી સ્ત્રી. લક્ષ્મણની મા.
સત=સો.
મનોહર=મોહ પમાડનાર, ખુબસુરત, મનને હરે એવી, કાંતીવાન.
ગ્નાનકળા=બુધ્ધીનો પ્રકાશ.
અનૂપ=સર્વોત્કૃષ્ટ, વગર ઉપમાનું.
વૃત્તિ=ઇચ્છા,
ત્રિગુણ=ત્રણ ગુણ (રજ, સત્વ નેતમ.)
અદભૂત=આશ્ચર્ય પમાડે એવું, અલૌકીક.
પ્રાક્રમ=યશ મેળવાય એવાં કામો.
ધનુર્વિદ્યા=તીરમારવાની વિદ્યા.
વિશારદ=પંડીત-ગ્નાની.
શસ્ત્ર=હથીઆર, લડવાનું ઓજાર.
પ્રવિણ=હોશીઆર, પુરા માહી-

તગાર, નિપુણ.
શબ્દવેધી=શબ્દ ઉપર તીર નાં-
ખીને વેધનાર.
વિચક્ષણ=ડાહ્યો, ચંચળ.
ક્ષીણ=ઓછું થવું,
પ્રજા=છોકરાં.
જોબન=જુવાની.
વહી=ગઈ.
ધિક=તુચ્છ,
શુન્ય=સુનું, ઉજડ.
દીપ=દીવો.
વિણ=વગર.
અંધાર=અંધારૂં, અજવાળા વ-
ગરનું.
મૃત=ઘીઈ.
લવણ=મીઠું.
રાકા=પુનેમની રાત.
વિધુ=ચંદ્રમા.
તરૂ=નાના છોડ, ઝાડ.
નિરધન=વગર પૈસાનો, ગરીબ.
નૃપ=રાજા.
નિદ્રામાં=ઉંઘમાં હે
સ્વપ્ન=ઉંઘમાં જે તર્ક-વિચાર
થાય તે.
નેટ=છેવટ--નક્કી,
ઝબકી જાગ્યા=ચોંકી ઉઠયા,
પ્રાતઃકાળ=સવારનો પહોર.
વસિષ્ટ=દશરથનો ગુરૂ. (વસિષ્ટ-
મુની-રૂશી.) સપ્તરૂષીમાંના એક
ભવિષ્ય=નસીબ, તગદીર.
પંથે=રસ્તે.
મૃગયા=હરણનો શીકાર.
નીશા=રાત.
વિમાસ્યું=વિચાર્યું.
તરૂવર=મોટું ઝાડ.
શ્રવણ=બ્રાહ્મણનો પુત્ર.
વૃધ=ઘરડો.
અંધ=આંધળાં, અપંગ.
અટણ=ફરવું, રખડવું.
કાવડ=પાણી ભરવાનું સાધન.
તૃષા=તરસ.
સર=તળાવ, સરોવર.
ઉપકંઠ=કીનારો.
વાર=પાણી.
કમંડળ=જોગીનું જળપાત્ર.
તતક્ષણ=તુરતજ.
બાણ=મંત્ર ભણી મારવાનું તીર.
તદા=ત્યારે.
દ્વીજ=બ્રાહ્મણ.
દીન=ગરીબ, રાંક.
ભિન્ન=જુદું.
આચર્યું=કીધું.
વરાંસે=ભરોસે, ભ્રાંતે.
આક્રંદ=રૂદન, રડવું.
ચંડાળ=દુષ્ટ, પાપી, નિર્દય.
ઉવેખી=અવગણનાકરી.
ધરણી=પૃથ્વી.
મુરછા=અચેત, બેહોસ.
શાપ=સરાપ.
વિજોગ=જુદાઇ, વિયોગ.
કંપ્યા=કંપારી ખાધી.
દાહક્રીયા=સબ બાળવાની રીત.
અશ્વ=ઘોડો.
આરૂઢ=સ્વાર.
ઉત્તરક્રીયા=પછીની ક્રીયા.
અપરીમિત=વિશાળ, માપ નહી

થાય તેવું.

સંતાન=છોકરાં.



सीताना स्वयंवर विषे.

રામ=સૂર્યવંસી દશરથ રાજાનો કૌશલ્યાથી થયલો પુત્ર, વિશ્નુનો અવતાર.
જનકપુર=મીથુલા નગરી[1]
વિશ્વામિત્ર=સપ્તરૂષીમાંના એક, ગાધી રાજાના પુત્ર.
મિથુલા=શેહેરનું નામ છે. (જનકપુર).
મુનીમંડળ=રૂશીઓનું મંડળ.
પુર=શેહેર.
સપ્ત=સાત.
કીર=પોપટ.
મરાળ=હંસ.
પતાકા=શેડ વગરની ધજા.
તડિતાકાર=વિજળીના ચમકારા જેવું.
શીખંડી=મોર.
કંચનકળસ=સોનાના કળસ.
આંગણે=બારણે.
ઉપચાર=ટાપટીપ.
કુંભ=કળસ, ઘડો.
દ્વાર=બારણા.
નિરખતા=જોતા.
મોહ્યા=તટસ્થ થઇ ગયા.
મોહની=મોહ પમાડનારો ગુણ.
તદાકાર=એક સરખું, એક સરખા આકારનું.
ઓવારણાં=દુઃખડાં લેવા.
કોડ=હોંસ, મનની ઇચ્છા.
ગૌર=ગોરૂં.
શ્યામ=કાળું.
કામરૂપ=મોહ પમાડે તેવા, સુંદર, ઇચ્છામાં આવે તે રૂપ ધારણ કરનાર.
કીશોર=નાના.
નેત્ર=આંખો.
સકુમાર=કોમળ, નાજુક.
લટકંતી=ચાળા ભરેલી.
સુક્રીતવાન=સારાં કામવાળાં.
ત્રીયા=બાયડી, સ્ત્રી.
વરવાને=પરણવાને.
ધનુશ=કામઠું.
કઠોર=કઠણ.
પણ=પ્રતીજ્ઞા.
લઘુ=નાનું.
નેહ=સ્નેહ.
ત્રિપુરાર=મહાદેવ, શીવ.
જાનકી=સીતા, જનકની પુત્રી.
મીથુલેશે=જનક રાજાએ.
શ્રોતા=સાંભળનાર.

---

૧. મીથુલા નગરીનો રાજા જનક હતો તેથી અહીંયા જનકપુર લખ્યું છે.

ભૂપ=રાજા.
સનમાન=વિવેક, સત્કાર.
ઉપવંન=બગીચા.
તૃણજળઅન્ન=ઘાસ, પાણી, દાણો,
પદાતી, માવંથ, પગપાળો.
ચતુરંગ=ચાર પ્રકારની ફોજ--દળ
નાવ=હોડી.
નિમંત્રણ=નોતરૂં.
સ્વયંવર=કન્યાએ પોતાની ઇચ્છાનો વર વરવો તે.
રામ વિજોગ=રામથી જુદા પડવું
વિતાન=ચંદરવો.
બંદન=તોરણ.
ઝાલર=ઝુલ, કીનારી બાંધેલી.
દુલીચા=ગલીચા.
મુક્તાફળ=મોતી.
ત્રયંબક=મહાદેવનું ધનુષ.
ઉલ્લાસ=આનંદ, ખુશી.
દુત=સંદેશો પહોચાડનાર.
સિંહાસન=રાજાને બેસવાનું આસન, જેની બાજુએ સોના-આરસપાણના સિંહની મુર્તિઓ જડેલી હોય તે.
મનહરણ=મનને હરે તેવું.
ઉદય=ઉગે.
રવી=સૂર્ય.
દીર્ઘ=લાંબું.
સુભગ=સુંદર, સારૂં.
અધીક=વધારે.
અન્ય=બીજા.
નેત્રતૃપ્તી=આંખ તરપત થવી.
મીથ્યા=ફોગટ, નકામું

અભિરામ=આનંદ પમાડે એવું.
જનકતનયા=જનકની છોકરી(સીતા)
અનુચરી=દાસી, ચાકરડી
ચમર=પીછી.
પુષ્પમાળા=ફુલનો હાર.
ભાટ=બ્રાહ્મણ, જુઠાં વખાણ કરનાર. તારીફ કરનાર.
વરે=પરણે.
ગતબળ=જોર જતું રેહેવું.
શરાસન=ધનુષ.
ચાપ=ધનુષ.
પરિતાપ=ચિંતા, ફીકર.
અભિમાનથી=હંકારથી, મગરૂરીથી.
રાજેંદ્ર=મોટો રાજા.
બળીયો=જોરાવર.
દશમુખ=દશ મોઢાનો (રાવણ).
સાગરપુર=સાગર જેટલો. ઘણોજ
કંકોત્રી=લગન જેવા સુભ મુરતની પત્રીકા.
મંત્રી=પ્રધાન, સલાહ આપનાર.
દશશીશ=દશ માથાનો (રાવણ).
આરોપે=પેહેરાવે.
વરમાળ=લગનની વખતે વરકન્યાની કોટમાં જે માળા ઘાલે છે તે.
અટ્ટહાસ્ય=ખડખડીને હસવું.
કૈલાસ=મહાદેવનું રેહેઠાણ.
અમર=દેવ, દેવતા.
કંદુક=દડો.
મેરૂ=એ નામનો પર્વત.
વસ્ત્રાભૂષણ=લુગડાં.

કરશું=હાથેવતી.
લેશ=લગારપણ. જરી નહી.
નિસ્તેજ=તેજવગરનો, ફીકો.
સ્પરશતાં=અડકતાં.
અધર=નીચલો હોઠ.
રક્તલોચન=રાતી આંખ.
પરસ્વેદ=પરસેવો, બફારો.
અંગથી=શરીરેથી.
પ્રહાર=માર.
રૂધીર=લોહી.
કુંભકરણ=રાવણનો ભાઇ.
ઇંદ્રજીત=રાવણનો મોટો છોકરો એની માં મંદોદરી.
પુરભંગ=શેહેરનો નાશ.
અસુર=દૈત્ય, રાક્ષસ, પાપી.
નિશિચર=રાક્ષસ.
નિરવીર=વીર-જોદ્ધા વગરની.
ધરણી=પૃથ્વી.
ભૂ=પૃથ્વી.
નક્ષત્રી=ક્ષત્રી નહીં તે.
જાયો=છોકરો.
ક્ષત્રીપુર=પુરો લડવૈયો.
કુંવારી=વગર પરણેલી.
પુરશાર્થરહીત=મરદાઇ વગરનો.
વિરોધ=ઉલટી.
ભ્રકુટી=આંખ ઉપરની ભમર.
કપોળ=લમણો, ગાલ.
રોમાંચિત=હરખથી રૂવાંટાં ઉભા થવા.
રામાનુજ=રામનો નાનો ભાઇ (લક્ષમણ.)
લોપી=નમાની, અવગ્ના કીધી.
ભાનુંકુળતન=સૂર્યવંશી છોકરો.

ઉરવી=પૃથ્વી.
પિષ્ટ=લોટ.
કનિષ્ટ=નાનો.
હરવા=લેઇ લેવા.
ગુરૂચરણ=ગુરૂને પગે.
વધ્યા=નમ્યા.
પીતવસન=પીળું લુગડું-વસ્ત્ર.
દીનકર=સૂર્ય.
મચ્છાકાર=ધનુષના આકાર જેવા
ઉર=છાતી.
કંકણ=કલ્લાં.
ભંગ=નાશ.
સાવધાન=હોંશીઆર.
અપમાન=માનવગરનું.
સચેત=હોંશીઆર.
વાત્સલ્યપ્રેમ=વહાલપણાનો પ્યાર
સાયક=ધનુષ.
હંસગમની=હંસના જેવી ચાલનારી.
ગ્રહી=લીધી.
તડિતનો=વીજળીનો.
ગજગતી=હાથીના જેટલી ગતી-ચાલ.
પદપાન=પગેપાન.
ચરણે=પગે.
ગાન=ગાનું, ગાયન.
જમાત્ર=જમાઈ.
કુમકુમે=કંકુએવતી.
દ્વીજ=બ્રાહ્મણ.
વિપ્ર=બ્રાહ્મણ.
દીસ=દીવસ.
કુશળ=આરોગ્ય.
નરપતી=રાજા.

આહ્લાદ=હરખ, આનંદ.
સુણતાં=સાભળતાં.
પૂજ્ય=પુજવા લાએક.
અખંડ=નહી ખંડીત થયલી.
અલંક્રત=શણગારેલુ.
મહીમાય=વર્ણવા જોગ હેવાલ.
કેતુવત=કેતુના જેવું.
રવીકુળ=સૂર્યવંશ.
ચૂડામણી=માથાનો મણી.
મહીપતી=રાજા,
સુભલગ્ન=સારૂં લગન.
જશવંત=યશવાળા.
વિનતિ=અરજ.
ચંત=ચિત્ત.
કોટિ=ક્રોડ.
ભાગ્યવંત=ભાએગવાળા, ભાગ્યશાળી.
જાન=વરને પરણાવવા જનારા લોકો.
તતપર=તઈઆર.
વીર=ભાઇ.
ભરત=ચંદ્રવંશી દુષ્યંત રાજાનો શકુન્તલાથી થએલો પુત્ર, એ ક્રવર્તિ હતો
શત્રુઘ્ન=દશરથનો કેકૈથી થયલો પુત્ર
રાણીવાસ=રાણીને રેહેવાનું ઠામ ઠેકાણું.
નિરવાણ=નિશ્ચળ, નક્કી.
ઉલટ=હરખ.
દ્વીજવર=કંકોત્રીલઇને આવેલા બ્રાહ્મણ.
સંતોખીઓ=આનંદ પમાડયો.

મંગલ=સુભ.
લીલાલેહેર=વહવાવાહવા.
ગજ=હાથી.
વાહન=ઘોડા વગેરે જોડી બેસવાનું.
આભૂષણ=શણગાર, અલંકાર.
વેહવારિયા=વહીવટવાળા, ધીરધારવાળા, સાહુકાર.
શ્રીમંત=પઇશાવાળા, તાલેવાન.
શોભાવંત=રચનાવાળી, સુંદર.
વાજે=વાગે, અવાજ થાય.
વાજીત્ર=વાજાં.
ચિત્રવિચિત્ર=તરેહતરેહવાર.
પડો=મોટો ઢોલ.
પુરમોઝાર=શેહેર મધ્યે.
પુરજન=શેહેરના લોક.
સત્વર=ઉતાવળાં.
હય=ઘોડો.
શત્રુહન=શત્રુઘ્ન.
સુખાસન=સુખપાલ, સુખથી બેસવાનું આસન.
સંગદાસી=સાથે દાસીઓ.
જયજયકાર=જીતનો પોકાર.
હણહણે=શબ્દ થાય (ઘોડાનો તે)
કેકાણ=ઘોડો.
બંદીજન=ભાટ ચારણ.
નેજા=નાના વાવટા.
અંબાડી=હાથીપર બેસવા છત્રીવાળી ખુરસી-બેઠક.
કનક=સોનું
મણીમય=રત્નના જેવું.
પલાણ=ખોગીર, જીન.
વંદી=કહી-બોલીને.

વાટ=રસ્તો.
સરિતવન=નદી કીનારાના જંગલો—વનો.
ગિરિઘાટ=ગિરિ પર્વતનો ઘાટ—રસ્તો.
વાસો=રાત રેહેવું તે.
સમાજ=મંડળી, સભા.
નોબત=મોટું નગારૂં.
રૂપક=વર્ણન.
પાયદળ=પગે ચાલતું.
શમ=શમતા, જોસ્સો સમાવવાની વૃત્તિ.
દમ=જોર, કૌવત.
તુરંગ=ઘોડો.
મલપતા=હરખાતા, ખુશ થતા.
કુંજર=હાથી.
વિરાજે=બીરાજે, સારા દેખાય.
નીજાનુભવના=પોતીકા અનુભવના, પ્રવિણ, માહિતગાર.
દિવ્યરથ=દીવા જેવો ચકચકીરેહે એવો રથ.
સંત=જોગી. સાધુ.
મહાનંત=ઘણા.
પ્રયાણ=પરદેશ જવું તે.
જાગૃતી=જાગવું, ઉજાગરા.
પુરગ્રામ=શેહેર, ગામડાઓ.
સ્થૂળ=જાડું.
સુખરાશ=મંડળ, જથો.
સૂક્ષ્મ=સાધારણ.
અઘોર=બીહામણા, ઘણીજ ઉંઘે ઉંઘનાર.
સુષુપ્તિ=ઘોર નિદ્રા, કંઈ પણ ભાન વગર ઉંઘનાર.
રામપ્રાપ્તિ=રામના ઉદયનાં.
અન્યોઅન્ય=આપોઆપ, એકબીજા.
રીસાવી=ગુસ્સો ચડાવી.
તદવત=એક સરખા રૂપ—કાંતીના, સરખે સરખી જોડ.
નિવરત્યો=ભાંગ્યો, ટળ્યો.
સુમંત=સારથી, ગાડી હાંકનાર
ઉછંગ=ખોળો.
વત્સ=વાછરડાં.
ધેનુ=ગાંય.
ખંડ=ભાગ.
કોદંડ=ધનુષ.
વિસ્મય=અજાએબ.
અતિપ્રચંડ=બહુ ભયંકર—મોટું.
આદર=વિવેક.
આસન=જગો, બેઠક.
આદે=પેહેલાં.
ઉર્મીલા=જનક રાજાની બીજી પુત્રી, સીતાની બેહેન.
માલતી= } જનક રાજાના
શ્રુત—કીરતી= } ભાઇની પુત્રીઓ
અભિરામ=મનોહર.
ઘનઘોર=મોટે ઘરે.
ચતુરા=ચતુર સ્ત્રી.
મોદ=આનંદ.
માર્ગશીર=માગશર મહીનો.
પંચમી=પાંચેમ.
ચંદ્રવાર=શોમવાર.
ગોત્રજ=કુળદેવી.
સ્થાપન=બેસવું.
કામની=સ્ત્રી.
ઉપમાં=અલંકાર.

દે=આપે.
ધૃતિ=ધીરજ.
ઉન્મની=બ્રહ્મરૂપથવુંતે. પાંચમી-
અવસ્થા.
અવિચાર=નકી, ખચીત.
તિતિક્ષા=શહનશકતી–ધીરજ.
સમાધિ=એકજ ચીતે ઇશ્વરનું-
ધ્યાન ધરવુંતે, જોગી લોકો-
સમાધિ ચડાવે છે તે.
શ્રદ્ધા=ભાવ, ભકતી, વિશ્વાસ.
વિનીત=નમ્રતાવાળો.
મુમુક્ષુતા=મોક્ષ પામવાની ઇચ્છા.
તુરીયા=ચોથી અવસ્થા. (મૂર્છા)
ઉપરતિ=વૈરાગ.
સુનિત=સારી નીતિ.
પુનીત=પવિત્ર.
પ્રવેશી=પેઠી, ગઇ.
સમે=વખત.
નિષ્કામ=ઇશ્વર શીવાય બીજા ક-
શાની ઇચ્છા નહોય તેવું કામ.
અનુરાગ=પ્રીતી.
જરકશી=જરીના, લપ્પાના.
મૃગમદ=કસ્તુરી.
અક્ષત=ચોખાના આખા દાણા.
મેસ=કાજળ (આંખે આજવાની)
બિંદુ=ટપકું
શ્રીફળ=નાળીએર.
ઉઘલીઆ=પરણવા ગયા.
ખુંપ=મોતીની લાંબી સરવાળું-
વરરાજાની પાઘડી ઉપર બાં-
ધવાનું ઘરેણું.
શેષ=શેષનાગ કેહેવાય છે તે.
સારદા=સરસ્વતી.

ગ્રહી=ઝાલી.
અપ્સરા=દેવાંગના, સ્વર્ગમાં ગા-
યન કરનારી ગુણકા.
ગાંધ્રવ=ગવૈયાઓ.
નભ=આકાશ.
દુંદુભી=મોટીનોબત.
સુર=દેવતાઓ.
વિમાન=આકાશમાં ઉડે તેવું એ-
ક વાહન.
પુષ્પ=ફુલો.
વર્ષાવતા=ફેંકતા, વૃષ્ટીકરતા.
અંગના=કામિની, પોતીકી સ્ત્રી.
છેલછબીલી–શોભીતા, શણગાર-
થી છબી જોવા લાયક થઇ-
હોય તે.
તોખાર=ઘોડો.
આચારજ=ધર્મ-શાસ્ત્ર-મતચલા-
વનાર.
સુનેના=જનક રાજાની સ્ત્રી.
સુમતી= } ગરૂડની બેહેન, એ ઘ-
ણીજ સુંદર હતી.
કુશ= } રામચંદ્રનો નાનો પુત્ર
પોંખવા=વધાવી લેવા.
મધુપર્ક=પરણતી વખત એક જા-
તની પુજા.
આચાર=કર્મ.
મરજાદથી=શભ્યતાથી.
સુમેધા=જનકની બીજી સ્ત્રી.
પખાળ્યા=ધોયા.
યજ્ઞોપવિત=જનોઇ.
અનુસરી=ભળતા થઇ.

ષોડશ ઉપચાર=સોળ ઉપચાર. [૧]
ગણક=જોશી.
અંતરપટ=પડદો.
મંગળાષ્ટક=લગનમાં મંગળના—આઠ શ્લોક ભણે છે તે.
લગ્નઘટિકા=લગનની ઘડી-ચોઘડીયું
વેદ=ચાર વેદ કેહેવાય છે તે. (રગ્વેદ, યજુર શામ ને અથર્વણ)-નકી.
મંગળાક્ષત=મંગળીક અક્ષત.
પદશીશ=પગે તથા માથે.
હસ્તમેળાપ=હાથેવાળો મળવો.
સ્વસ્તિવાચન=મંગળીક મંત્ર બોલવા તે.
તુરી=તુરઇ નામનું વાજુ.
મંગળફેરા=પરણી ઉઠીને વર કન્યા ચોરીની આસપાસ ચારવાર ફરે છે તે.
પ્રતિબિંબ=દર્પણ, પાણીમાં છાયાં દેખાય તે.
જાચક=ભીક્ષુક, બ્રાહ્મણ.
હુતાશન=અગ્ની, દેવતા.
ધ્રુવ=એ નામનો તારો.
પદવંદના=દરજા પ્રમાણે પગે લાગવું તે. જેમ-૧ રાજા-બાપને-પછી માને-તેમ.

अयोध्या कांडमांथी.

ઉછવમાં=ખુશાલીમાં, આનંદમાં.
આગ્ના=હુકમ.
રહીત=વગર, વિના.
વધુ=વહુ.
સુરપતિ=ઇંદ્ર.
પરમ=સઉથી શ્રેષ્ટ, ઉત્તમ, અતીશય.
ભેદરહીત=જુદાઇ વગર.
સંગ્રામજીત=લડાઇ-યુદ્ધ જીતનાર. (કેકૈના ભાઇનું નામ.)
બાંધવ=ભાઈ.
પેર=રીત.
મહિપતિ=રાજા.
મનોરથ=મનની ઇચ્છા.
નેણ=આંખ.
વેણ=શબ્દ, વાણી, વાકય,
આગ્રહ=કાલાવાલા, હઠ.
ઉરદેસું=છાતીસાથે.
ભાવ=મરજી, ઇચ્છા.
સમાગમ=મેળાપ.
પાખે=પાકી, વગર.
રૂચે=ભાવે, સ્વાદ લાગે.
ક્ષણુ=પલ, ક્ષણ.
કલ્પ=બ્રહ્માનો એક દહાડો, અષ્ટી-

૧. આવાહન, આસન, પાદ્ય, અર્ઘ્ય, આચમન, સ્નાન, વસ્ત્ર, યજ્ઞોપવિત, ગંધ, પુષ્પ, ધુપ, દીપ, નૈવેદ્ય, દક્ષિણા, મંત્ર પુષ્પાજંળી.

ની ઉગતી તથા લયની વચેનો-
વખત.
ચકોર=હોંશીઆર, ચેતી જાય તેવો
ચાતક=બપૈયો.
જળધર=વરસાદ.
કંજ=કમલ-ળ.
પ્રફુલ્લિત=ખીલેલું.
દીનકર=સૂર્ય.
રામસુરભી=રામનામે ગાય, ગાય-
ને રામનામની ઉપમા આપે છે.
કલ્પવૃક્ષ=ધારેલું આપે એવું
ઝાડ.[1]
વિહંગમ=પક્ષી.
બબુલ=બાવળ.
આલીંગન=ભેટીને મળવું.
માતુલ=મામો.
બલવાન=જોરાવર.
પંકજ=કમળ.
પંથ=માર્ગ. ધર્મ
પુરાણ=જે પુસ્તકમાં ઇશ્વર ચરીત્ર
હોય તે.[2]
અસ્ત્રશસ્ત્ર=ફેંકવાના હથીઆર.
મલ્લ=જોરાવર, કસરતથી થયલો-
લઠ્ઠ;
મેષ=મેંઢો.
મહિષ=પાડો.
તનયા=દીકરી, છોકરી.
અવલોકતાં=જોતાં.

આદર્શમાંહિ=દર્પણમાંહિ, આરસી-
માંહિ.
કરણ=કાન.
કેશ=બાલ, નીમાળો.
શ્વેત=સપેત, ધોળો.
ઉદાશી=દલગીરી.
જરા=ઘડપણ.
નરદેવ=રાજા.
સંકલ્પ=ઠરાવ, નીયમ.
અભિષેક=રાજ્ય ગાદીએ બેસતી-
વખતે મંત્ર ભણીને પાણી છાં-
ટે છે તે-શાંતિસ્નાન.
સાહિત્ય=સામગ્રી, સામન, સાધન.
જથાજોગ્ય=(યથાયોગ્ય) જોઇએ-
તે પ્રમાણે.
વરતાંત=હેવાલ.
પડશે=મરીજશે.
અષ્ટ=આઠ.
આદે=આગળ.
રિપુનાશન=દુશ્મનનો નાશકરનાર.
સપ્તમી=સાતેમ.
ગુરૂ=બ્રેસ્પતવાર.
પુષ્ય=એ નામનું આઠમું નક્ષત્ર.
ઉપલક્ષણ=અભીષેકના સોળ ઉપ-
ચારમાની બધી ચીજો તે
ઉજ્જ્વળ=ઉજળો, સપેત.
સપ્તપલ્લવ=સાત પાલવ-પાંદડાં.
પંચમૃત્તિકા=પાંચ માટી-મટોડી.

---

૧. સ્વર્ગમાનું ઝાડ. ચૌદ રત્ન જે ભગવાને સીંધુ ડોળી ક-
ચ્છાવતારમાં કાડેલા તેમાંનું એ ઝાડ.

૨. પુરાણ ૧૮ છે. જુવો નર્મકથા કોષ. પાનું ૧૯૫

વાર=પાણી, નીર.
તાસ=તેને.
ઉપવાસ=ભુખ્યા રેહેવાનું વ્રત.
ગુણિજન=ગાનાર.
નિશા=રાત.
અસ્ત=આથમવું, ઢંકાઇ જવું.
કુશાસન=ડાભની સાદડી.
પોઢીયાં=સુતા.
સ્વસ્થ=ફરાગત થઇ.
પ્રભાતે=સહવારે, પરોઢીએ.

सने १८७९ना वरसनी छठा धोरणनी परीक्षाने सारु मंजुर करेलो भाग.

રજની=રાત, રાત્રી.
અનુસરી=વળીગયો.
ભોવન=ઘેર.
મંથરા=એ નામની દાસી.
કથી=વીનવીને.
હસ્ત=હાથ.
સ્પરસવા=અડકવા.
તરછોડ્યો=જોરથી દુર ફેંક્યો.
રૂદન=રડવું.
આંસુધારા=રડતી વખતે આંખમાંથી ખારા ઉના પાણીની ધાર વહે તે.
વદે=બોલે, કહે.
નાથ=પતી, ધણી.
હત્યાપ=મરી ગયાનો દોશ.
દુભી=દુભાવી, કડવું વેણ કહ્યું હોય.
ન્યૂનવસ્તુ=ઓછી ચીજ.
વ્રશપરવા=સુક્ર ચાર્ય
જુગલવચન=બે વચન.
સત્યવચન=સાચું વચન.
વન=રાન, અરણ્ય, જંગલ.
વ્યાકુળ=ક્રોધ-શોકથી ગભરાઇ ગયલા, બાવરા.
વજ્રવીજળી=ભભુકા-અંગારા સરખી વીજળી.
કરવત=કાપવા-વેહેરવાનું ઓજાર.
પ્રલય=મોટી આફત, બધે ફરી વળવું.
આયુશવન=આવરદા, જીંદગી.
મોડીને=મરડીને.
અનુરાગ=પ્રીતી.
દીનવચન=ગરીબના વચન.
ધુરકી=તાકીને ડોળા કહાડયા..
રવીકુળ=સૂર્ય વંશ.
લાંછન=ડાઘ, બટ્ટો, કલંક.
પુરવજ=ઘરડાઓ.
મુરછીત=બેહોશ,થોડીવાર બેસુધ.
સ્ત્રીવશ=સ્ત્રીના કહ્યામાં.
વચનબંધ=વચનનો બાધ.
અરૂણ=સૂર્ય.

ઉદેની=દેખાવવાની, ઉગવાની.
સુમંત=મંત્રી.
તેણીવાર=તેજ ઘડીએ.
ભોવન મોઝાર=ઘરમાંહિ.
વિકળવેશ=ચેન વગરના, આકળા.
નિશ્વાસ=નીસાસો, શ્રાપ.
ઉદાસ=દલગીર.
દવ=અગ્ની.
ત્રાસ=ધાસકો, ધ્રુજારો.
રામધામ=રામનું ઘર, રામ મંદીર.
કળાહીન=તેજ વગરનો.
ગ્રહણ=સૂર્ય અથવા ચંદ્રપર પૃથ્વીની છાયા પડવાથી બીંબનો ભાગ ઘેરાઈ પ્રકાશતો બંધ પડે તે.
નિસ્તેજ=વગર તેજવાળો.
મુમુક્ષુ=મોક્ષની ઇચ્છા રાખનાર.
સદન=ઘર.
આત્મપ્રાપ્તિ=આત્માનો ઉદય.
કાલા=લાડકવાયા.
દેહડી=શરીર, તન.
ગુપ=છાનાં.
અવર=બીજુ કોઇ.
મોહે=મારાથી.
કંકર=કાંકરા.
કંટક=કાંટા.
વસમી=સુની પડેલી.
શીત=ટાઢ.
આતપ=તડકો.
વૃષા=વરસાદ.
વ્યાઘ્ર=વાઘ.
સર્પ=સાપ.
વૃક=વરૂ.
રજનીચર=રાત્રે ફરનાર.
પક્ષ=તરફેણ.
વનકુળ=ઝાડની છાલનું લુગડું.
આભુષણ=ઘરેણા.
ભાવતાં=મન ગમતાં.
આહાર=ખાવું.
સજ્જા=સેજ, સુવાનું બીછાનું.
પોહોડશો=સુસો, ઉંઘસો. સુઈ રેહેશો.
વનકશું=વનસાસારૂ.
રંગમાંભંગ=ખુશીમાં નાખુશી.
પાપી=દુષ્ટ.
પ્રાણ=આત્મા—જીવ.
ભોગ=માઠી-નઠારીદશા-હાલત.
સુખદાતા=સુખદેનાર.
અવધ=મુદત.
નીજપુર=પોતીકુ શેહેર.
મિથ્યા=ફોકટ, બેહકનાયક.
શૂર=સૂર્ય.
અજાકંઠ=બકરીનું ગળું.
સ્તન=આંચળ.[1]
અદાતા=દાતા નહીં તે. સુમ.
તત્વગ્નાન=તત્વસાસ્ત્રનું ગ્નાન—માહીતી.
ઉદરમાંહે=પેટમાં.
ક્રમીજંત=(પેટમાંના) નાના કીણા પ્રાણી.

---

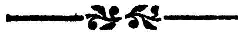
૧. બકરીને ગળે બે નાના નાના આંચળ જેવા વગર કામના લબડયા કરે છે તે.

સુકૃતવંત=સારા કામવાળો.
મેં રે=મારાથી.
આંસુપાત=આંસુ પાડયા, રડવું.
જાનકીયે=સીતાએ.
ત્રિભુવન=ત્રણ ભોવન-ભુવન.[1]
કમળનેત્ર=કમળ જેવી આંખ.
આરક્ત=રાતી.
ગાત્ર=સ્નાયુ, સાંધા.
કરૂણાવચન=દયાના વચન.
સાધ્વી=પોતીકી સ્ત્રી,
ચતુર્દશ=(દશનેચાર) ચઉદ.
પર્મ=શ્રેષ્ઠ. ચતુર.
અશેષ=સઘળા, કંઈજ બાકીનહીં
લેષ=લગારપણ.
તાતને=બાપને.
જળચળ=પાણીમાં રેહેનારૂં પ્રાણી.
અળગી=દુર.
દીપશીખા=દીવાની ચોટલી. દીવેટ.
રવીરસ્મી=સૂર્યનાં કીરણ.
કલ્પાન્ત=નરહેવાય એવું દુઃખ.
વિલક્ષણ=વધારે લક્ષણનું. તરેહવાર મીજાજ.
પરિમળ=સારી વાસ, સુગંધ.
કસ્તુરી=એક જાતની તીક્ષણ બહુજ સરસ સુગંધીવાળી ચીજ.
સુખરાશી=બહુજ-જથાબંધ સુખ, (રામજી)
દાસી=ચાકરડી.
જંજાળ=ખટપટ.
વ્યાળ=સાપ.
મધુકર=ભમરો.
અનુરાગ=પ્રીતી.
ત્યાગ=તજવું.
સંતોખ્યા=આનંદ પામ્યા-હરખ્યા.
નિંદાય=બદગોઇ, કુથલી.
અપવાદ=બાધ, હરકત, તોમત.
સ્વામી=ધણી.
પતિસેવાય=પોતીકા ધણીની સેવા.
પ્રત્યે=સાથે.
નિજસંગે=તમારી સાથે.
સંચર્યો=ગયો.
અભાગિયો=વગર ભાયગ-નસીબનો.
જનનીએ=માતાએ, માંએ.
વૃથા=ફોકટ=નકામો.
નિરદય=દયાવગરનું.
શોચતો=વિચાર કરતો.
ઝુરે=કાયા ગળે-બળે-સુકાય.
દુરબળ=ગરીબ, બળવિનાનો અશકત, કમજોર.
પ્રેત=સબ, લાસ,
હડતાળ=શેહેરમાં બધી ચીજો વેચાતી બંધ પડે તે.
કાળ=વખત.
પરવર્યો=ગયો.
પ્રાણવલ્લભ=જીવથી પણ વતો ર્‍યારો.
ધીર=ધીરજ-સબુરી.
કુડાં=નઠારાં, પાપી.

---

૧. ત્રિભુવન તે સ્વર્ગ, મૃત્યુ, ને પાતાળ.

વૈદેહી= } દશરથની
ચંપકળી= } પુત્રીઓ.
વિધિ=નસીબ.
માંડી=વિસ્તારી. અથઇતિ.
ગળગળો=રડતો, છાતી ભરાઇ આવી.
સજળ=પાણીવાળી.
શૃંગવેલ=ગામનું નામ
નિરાહાર=અપવાસ, ભુખ્યા રહેવું તે.
ગુહ્યકે=છાની રીતે. કોઇ ન જાણે તેમ.
રઉરઉ=રૂવે રૂવે, રૂંવાટીએ રૂંવાટીએ.
હુતાશન=અગ્નિ,
ગાઢે=મોટે.
કંઠ=ગળું.
અવની=પૃથ્વિ.
આરત=આતુર.
નાદ=અવાજ.
દેહમુકી=દેવલોક થયા,



रावण साथे युध्धनु वर्णन.

युध्यकांडमांथी.

કપિ=વાનર.
સુગ્રીવ=કીસ્કીંધ્યાનો રાજા, વાલીનો ભાઇ.
હનુમંત=વાયુ પુત્ર.
સ્કંધે=ખભે, ખાંધે.
શર=બાણ.
ગરૂડ=બધા પક્ષીઓ કરતાં એક જોરાવર પક્ષી. વિશ્નુનું વાહન.
શ્રીપતી=વિશ્નુ.
અંગદ=વાલીનો છોકરો.
એરાવત=ઇંદ્રને બેસવાનો એ નામનો હાથી.
નંદી=પોઠીઓ, બળદ.
ત્રિપુરાર=મહાદેવ.
વિશાળ=મોટા.
વૃક્ષ=ઝાડ.
નવ=નવાનવાં.
પલ્લવ=પાંદડાં.
દળ=શૈન્ય, ફોજ.
બિઃકાર=બઇઇઇ કરીને બોલવું તે
ભુભુકાર=ભુઉઉઉઉઉ કરીને બોલવું
નાદ=અવાજ.
હુંકાર=હુઉઉઉ શબ્દ કાઢવો તે.
કુસુમ=ફુલ.
ગેંદ સમાન=દડાની પેઠે.
પાષાણ=પથ્થર.
બુંબાણ=ઘુમરાણ, શોરબકોર.
ગર્જતા=મોટા અવાજ કાઢતા.
પદ=પગ.
પ્રહાર=માર.
ધર્ણ=પૃથ્વી.
સિંધુજળ=દરીઆનું પાણી.

ધૂંધળ=કાળો.
વર્ણ=જાત, રંગ.
દિગ્ગજ=એકેકી દીશાનો જે પુરાણ પ્રસિદ્ધ હાથી તે.[1]
ડગ્યા=ચળ્યા, ખસ્યા.
સળકયો=હાલી ઉડયો.
સહે=ખમે.
જોજન=ચાર ગાઉ જેટલું લાંબું. (યોજન).
હિંડતાં=ચાલતા.
તીર=કીનારો.
અમિત=અપાર, ઘણો.
ભયભીત=ભયંકર, ભયવાળો.
દશાનન=દશ માથાનો (રાવણ).
પ્રહસ્ત=પોતે.
અનુરૂપ=મળતું આવતું, સરખું.
લઘુ=નાના.
વિઘ્ન=સંકટ, હરકત, નડતર.
પ્રજાળી=બાળી.
અક્ષ=રાવણનો પુત્ર.[2]
અભિમાન=હંકાર, ગર્વ.
કૃશ=દુબળું.
ભાલુ=રીંછની એક જાત છે.
મરકટ=માંકડા.
શક્રજીત=ઇંદ્રજીત.
અતિકાય=રાવણનો બીજો છોકરો.
વક્રદ્રષ્ટી=સખત નજર.
મહોદર=કુંભકરણ.
શ્રવણ=કાનોકાન.
દર્પ=હંકાર, ગર્વ, મગરૂરી.
કોદંડ=ધનુષ બાણ.
અભિદાન=વગર ભયનું દાન.
શરણાગત=શરણે જનાર, આસરો લેનાર.
વત્સલ=કૃપાળુ, દયાળુ, વ્હાલા.
ઔષધ=ઓસડ, દવા.
કટુ=કડવું.
કલ્યાણ=ભલું.
વિપરિત=ઉલટું.
ક્રોધ=ગુસ્સો.
હણીએ=મારીએ.
ઠેર=જીવથી પુરેપુરો.
કેવળ=બધુ, તમામ.
કુડું=નઠારૂં
ભ્રષ્ટ=ઉંચી સ્થીતીએથી ઉતરવું તે
સ્પષ્ટ=દેખાઇતા.
અંકુશ=હાથીના માથામાં મારવાનું માવતનું હથીઆર. ડાબ.
સાધક=સાધન કરનાર.
મરજાદ=હદ.
પ્રમાદ=આળસ.
શ્વાન=કુતરો.
પાટુ=લાત.

---

૧. ઐરાવત, પુંડરીક, વામન, કમુદ, અંજન,પુષ્પ દંત, સાર્વભૌમ, અને સુપ્રતીક, એ આઠ.

૨. એને હનુમાને અશોકવાડી તોડતી વેળાએ મુક્કીએ મુક્કીએ મારી લાખ્યો હતો.

ત્રાસ=બ્હીક, ભય.
સાક્ષાત=રૂબરૂ, દેખતાં.
અવસાન=અંત, છેડો.
મહાભૂત=પૃથ્વી, પાણી, વાયુ, તેજ, ને આકાશ.
વાયસ=કાગડો.
ખળ=લુચ્ચો, હરામી, કપટી.
નિંદક=બદગોઇ કરનાર.
ઉરધ્વ=ઉંચે.
દીરઘ=મોટી.
ચકીત=સાવધાન, હોંશીઆર.
શામળગાત્ર=રામચંદ્ર તથા લક્ષ્મણ
કનિષ્ટ=નાનો.
દીન=ગરીબ.
જાંબુવાન=રામને સાહ્ય કરનારો રીંછ. ¹
બર્દ=પણ; ઠરાવ, ભગતને વરદાન આપવાનો નિયમ.
સુષેણ=વાનર, વરૂણનો પુત્ર, સુગ્રીવનો વૈદ.
તર્ક=નકી ન કહેવાય તે વિચાર.
શિવપ્રિયે=આખરીએ.
પવનકુમાર=હનુમંત.
આચરણ=ચાલચલગત.
ફણસ=ચાંપા, એ નામનો મેવો.
સ્વાદીષ્ટ=સવાદવાળું.
શીરોમણી=માથાનો મણી.
રાજાધીરાજ=રાજાનો રાજા, ચક્રવર્તી.

વીલંબ=સબુરી, ઢીલ, વાર.
સામ= } જય મેળવવાના ચારે પ્રકારનાં નામો.
દામ=
દંડ=
ભેદ=
વશ=તાબે.
વશ=યશ, જશ.
વરતે=થાય.
વેદ=નકી
કેદ=હાથ આવવું.
મુરખા લંપટ=મુરખાઇ--બેવકુફાઇમાં મચી રેહેનાર.
લંડ=લંઠ.
જુક્તિ=યુક્તિ, કળા, અક્કલ.
બળ=જોર.
પાષાણ=પથર.
કળે=અક્કલથી, હીકમતથી.
વષ્ટિ=વસ્ટાણું, વંકાયલાને મનાવવાને કોઇને વચમાં પાડવો તે.
વાયક=બોલ.
તતક્ષણ=તુરતવેળા, હમણાને હમણા.
કળા=હીકમત.
અનંત=બેહદ, છેડા વગરની.
શીષ્ટાઇ=કુળ-વિદ્યા-દહાપણ-ચાતુરીપણું.
વીર=જોરાવર.
સુધ=સોધ, ખોળ, ખબર.

---

૧. એ વૃદ્ધ હતો તેથી રામ અને રાવણની લડાઇમાં એ આ પારજ રહ્યો હતો. વિશ્નુના બગાસામાંથી નીકળ્યો હતો અને બ્રહ્માનો અવતાર હતો.

વિઘ્ન=હરકત, સંકટ
આઠાર=ઠેકાણે, જગ્યાએ.
આનાર=હમણાને હમણા.
રત્ન પરીક્ષક=નંગની પરીક્ષા કરનાર.
હળવું=હલકું.
શ્રી-રંગ=રામચંદ્ર.
સુદરશન=વિશ્નુનાં એક હાથમાંનું જે ચક્ર-આયુધ તે.
વિશધર=સર્પ, નાગ.
ધરણીધર=શેષનાગ.
ખગમાં=પક્ષીઓમાં.
હરી વાહન=હંશ
પૂરણકાળ=રામચંદ્ર
રઘુવર સનમુખ=રામજીની સામા
મહાકાય=અંગદ (આ જગોએ)
ખળભળી=ચોંકી ઉઠી.
ડરપ્યો=ડર્યો, બીધો.
સભાસ્થંભ=સભા વચે.
પુછાસન=પુછડાનું આસન.
પરજન=પારકું આદમી.
આદર=વિવેક, સત્કાર.
પૃષ્ટે=વાંસે.
તૃણમાત્ર=તરણા બરાબર પણ નહીં
લેખવખતો=ગણતો.
અસુર=રાક્ષસ (રાવણ)
દુત=સંધેસો લઇ જનાર.
મૃત્યુ=મોત.
ઉગરે=બચે.
નીરભે=વગર ભયનું.
હેલન=કોઇના વાક્યનો ભંગ કરવો તે.
સુપને=સ્વપ્નમાં.
પરદારા=પારકી સ્ત્રી.
પરધન=પારકું ધન.
સત સમાગમ=સારા લોકની મુલાકાત.
નાવ=હોડી.
કલેશ=કંકાસ.
સ્વધર્મ=પોતીકો ધર્મ.
યથા=બરોબર વાજબી નીઃપક્ષપાતે.
ઉપરતિ=વૈરાગ.
યૌવન=જુવાની.
નિદાન=અંતે, આખરે.
ગરવ=હંકાર.
મત્ય=મતિ, બુદ્ધી.
મૈત્રી=દોસ્તી, બેસતી ઉઠતી
પત્નીવૃત=પોતીકીજ સ્ત્રીપર રહેલા
અમીત=અપાર.
સર્વગ્ન=સર્વ વાતે સંપુરણ, સકળ ગુણ સંપુર્ણ.
શિક્ષાય=શીખામણ.
કીશ=વાનર.
કૃપણધન=કરપીન-સુમનું ધન
ભોરીંગ મણી=મણીધરનું મણી, સાપ-નાગનું મણી.
સિંહ મુછકેશ=સિંહની મુછનો.
કર=હાથ.
કરગરે=કાલાવાલા કરે.
મુખ=મોઢું.

अभिमन्युना आख्यानमांथी.

વૈશંપ પાયન=વ્યાસનો સિષ્ય.[1]
જનમેજય=પરિક્ષિતરાજાનો પુત્ર
ભારત=એ નામનો એક ગ્રંથ છે અને એમાં ભરત રાજાના વંશજો કૌરવ, પાંડવની કથાછે.
મહીમાય=વર્ણનકરવા જોગ યશ, પ્રતાપ.
અર્જુન=પાંચ પાંડવમાંનો ત્રીજો એ હતો.
અનમ્ર=કોઇને નહીં નમે તેવી
વૈશ્ય=વાણીઆ.
ઉપવિત=જનોઇ.
આશીશ=આસર્વાદ.
અવરને=બીજાને.
કંક=અર્જુને વૈરાટ રાજાને ત્યાં રેહેતી વખતે એ નામ ધારણ કરેલું અને વેશ બૃહનટાનો હતો.[2]
રંજુ=રીજુ, ખુશ કરૂં.
રાડ=લડાઈ, કજીઓ.
દેવકીતન=દેવકીનો છેકરો-કૃષ્ણ.
નાવ્યો=ન-આવ્યો.
વડવીર=મોટો ભાઇ.
સંગીત વિદ્યા=ગાવા-નાચવા-વગાડવાના શાસ્ત્રની વિદ્યા.
ભંજુ=માટાકું, ભાંગું.
નિર્ગમુ=ગાળું.
સારથી=હાંકનાર.
વૈરાટ=એ રાજા હતો.
ભીમ=પાંચ પાંડવમાંનો બીજો એ હતો.
ભડ=બહાદુર, બળીઓ.
અટક=ગતી વાચક-હસાવે એવા વા શબ્દો *
દુર્યોધન=ધૃતરાષ્ટ્રનો વડો પુત્ર ૯૯ કૌરવમાંનો એક મોટો..
શેષ=બાકી, વધેલું.
બાધું=બધુ--સઘળું.
સાંસો=શંશય, શક.
સહદેવ=યુધિષ્ઠિર.

---

૧. એણે પરિક્ષિતના પુત્ર જનમેજયને ભારત સંભળાવ્યું હતું.

૨. સ્ત્રીઓને નૃત્ય, ગીત શિખવનાર હીજડાના વેશને બૃહનટા કેહે છે.

* હસાવે એવા શબ્દો જેમાણસ બોલે છે તેને આપણે કહીએ છીએ કે ફલાણો આદમી ઘણો અટક બોલો છે.

સેવ=સેવા, ચાકરી.
ઉર=મન.
વિમાસીને-વિચારીને,
વહેવું=સાંભળવું.
જોશ=ભવિષ્ય.
ગૌધન=ગાયો.
વંધ્યા=વાંઝીઆ, વગર છોકરાંના
પ્રસવ=જણવું.
વૃષભ=વાછરડો.
વૃષ્ટિ=છોકરાં છૈયાં.
પાંડવ=પાંડુના પાંચ પુત્ર[1]
ગોપાળક=ગાયના પાળનાર-ચા-રનાર.
નિકુળ=પાંચ પાંડવમાંનો છેલો. માદ્રીનો પુત્ર.
ઓશિયાળો=તાબેદારીના બંધનમાં રહેલો, દેણદાર થયલો.
વિનય=નમ્રતાના
વિકટ=જંગલી, વગર કેળવાયલા.
ખેલવી=રમાડી.
તુરી=ઘોડા.
દ્રુપદી=દ્રુપદ રાજાની છોકરી.[2]
નિર્વહેશે=ગુજરાન કરશે.
પ્રેમદા=સ્ત્રી.
કંદર્પ=કામદેવ.
કામની=સ્ત્રી.
શશિ=ચદ્રં.
ભાણુ=સૂર્ય.
બહિરમુખ=મંડલી બ્હાર થયેલા તે.
નિશ્વાસ=નીસાસો.
નયણે=આંખે.
નિરખી=જોઇ, દેખી.
સંપુટ=જોડી.
સૈરિંધ્રી=વૈરાટ રાજાને ત્યાં રહેતી વખતે દ્રુપદીએ દાશીના વેશમાં ધારણ કરેલું નામ.
સખ=મુંડદ.
શમિ=શમડી-ખીજડી.
આયુદ્ધ=લડવાના હથીઆર,
કેડામોરે=છેક મોડા.
અછતા=છાના, છુપા, સંતાયલા.
યજ્ઞ=હોમ, હવન.
રૂઠયા=કોપાયા, ગુસ્સે થયા.
ઉદર=પેટ.
રસોડા=રાંધવાની જગા.
પાંચાળી દ્રુપદીનું નામ.
વેળા=વખત.
જરાસંધ=મગધ દેશનો રાજા, કંસનો સસરો.
પ્રૌઢી=મઠી, ટળી, બદલાઈ.
વૃક્ષ=ઝાડ.
છાંય=છાયા, ઝાડના ઓળાથી જે શીળું પડેલું તે.

---

૧. યુધિષ્ટિર અથવા ધર્મ,ભીમ, અર્જુન, સહદેવ અને નિકુળ. એ પાંડુ રાજાના છોકરા.

૨. પાંચાળ દેશનો રાજા પ્રષદનો પુત્ર દ્રુપદ ને તેની એ પુત્રી; એ પાચ સતીમાં ગણાય છે.

હસ્તિનાપુર=કુરૂક્ષેત્ર, વૈરાટનગર, પાણીપત.
ભીષ્મ=સંતનુના ગંગાથી ઉત્પન થયલા પુત્ર આઠમાંનો એક-વસુનો અવતાર.
કરણ=કુંતીને કુમારી અવસ્થામાં સૂર્યથી ઉત્પન થયલો પુત્ર.
દ્રોણ-ણાચાર્ય૧
અશ્વથામાં=દ્રોણાચાર્ય ને કૃપયા ના પુત્ર.
સુભટ=જોદ્ધા, લડવૈયા.
શકુની=ગાંધાર દેશનો રાજા, દુર્યોધનનો સગો મામો.
ભ્રાત=ભાઈ.
નારદ=બ્રહ્માના પુત્ર (જમણા હાથના અંગુઠામાંથી ઉત્પન થયલા.)
મુન=રૂશી
પ્રણમ્યો=પગે લાગ્યો.
કૃપા=મેહેરબાની.
પધાર્યા=આવ્યા.
વહી=જતા.
છતા=સરેચોક, જાહેર, દેખાતા
રીઝયો=ખુશ થયો.
વેગે=જોરથી, જબરદસ્તીથી.
બાડે=લડે.
ગર્વ=હંકાર, અભિમાન.
મળી=આવી

સરે=થાય.
સેન=લશ્કર.
સેવ્યા=ભજ્યા
ગાંજ્યા=હારીને.
ભાળ=તપાસ, ખોળ, સોધ.
અંતરધાન=અછત--છુપઈ જવું.
પ્રગટ=જાહેર.
ગ્રહીને=લેઈને, ઝાલીને.
પાંફીને=ફળીને.
હય=ઘોડો.
ગજ=હાથી.
નરપતી=રાજા.
નિહાળી=જોઈ.
આદીક=બીજા.
પરાક્રમ=લોકમાં જશ મળે એવાં મહાભારત કામ કરવાનું સામર્થ તે.
નૃપ=રાજા.
કટક=સૈન્ય, ફોજ.
નષ્ટ=ખરાબ થઈ ગએલા.
નિશ્ચંત=ચંતા વગર, બેફીકરે.
કચ્છ=કાછડો
બીડીને=વાળીને, મારીને.
ઉચર્યો=બોલ્યો.
ગુફા=પહાડમાં જે પોલાણ હોય તે
નગર=શેહેર.
સરિતા=નદી.
અગમ્ય=અજાણ્યું.

---

૧. ભારદ્વાજ ગંગાદ્વારે અનુષ્ઠાન કરતા હતા તે વખતે ઇંદ્રની એક દેવાંગના, પર્ણીએ સ્નાન કરવા આવેલી તેને જોઈ રૂષી વિહ્વલ થયા ને વિર્ય પ્ખલીત થયું તે તેણે દડીઆમાં મુક્યુ ને એમાંથી દ્રોણ પેદા થયા છે. એ દ્રોણ ગુરૂ કેહેવાય છે.

અગોચર=જ્યાં ઇંદ્રીઓ ન જઈ શકે તેવી જગો.
રળીઆત=ખુશી
વિશ્વાસ=ભરૂશો.
સુધ=શોધ.
પસાય=બક્ષિશ.
અવનિતળ=પૃથ્વી તળે
અનંત=ઘણા, છેડા વગરના.
પોઢા=મોટા.
અભંગ=ખંડીત નહીં થએલું.
પેખ્યા=જોયા.
ઉદયાચળ=પૂર્વ દિશા.
અસ્તાચળ=પશ્ચિમ દિશા.
ભાણ=સૂર્ય.
વિશ્રામ=વિસામો, મુકામ
પુરપતિ=નગરનો રાજા.
ભડ=જોદ્ધા, બળીઆ.
અધિપત્ય=રાજા
ગુપ=છાના.
લાધ્યા=જડયા.
નરેશ=રાજા.
રાડ=લડાઇ, કજીઓ.
અજા=બકરી.
ક્રોધ=ગુસ્સો.
ઝુંબ્યો=કુદી કુદીને લડયો.
રૂંબ્યો=કુદી કુદીને રીબ્યો.
કચર=કચરી લાખ્યો, કટકા કીધા
કંક=એ નામના રૂષી. (અર્જુન)
વાલુઓ=એ નામનો રાક્ષસ.
કોઠાર=ભંડાર.
અહાર=ખાઈ.
પરોણાપે=પરોણા પાસ.
વૃકોદર=રાક્ષસ.

પખાળી-ધોઈ, સાફ કરી.
શીતળ=ઠંડુ, ટાઢુ.
નીર=પાણી.
વશેક=વધારે, વિશેષ.
સમીપે=સામો. મહિ.
પ્રૌઢ=મોટા, ગંભીર.
હીસે=હસે, ખુશ થાય.
વન્હિ સમાન=દેવતા જેવી, ગરમ.
તન=શરીર.
મેઘ=કાળું, વરસાદ આવતો હોય ને વાદળાં થાય છે તેના જેવો રંગ.
ભુજા=હાથ
દંડ=કોણીની ઉપરનો ભાગ.
કર=હાથ.
ચરણ-પગ.
વશ=તાબે.
કૈયો=રાક્ષસ.
કીચક=વૈરાટ રાજાનો સાળો ને તેના સૈન્યનો અધીપતી.
મોકમ=રાક્ષસ.
હીંડે છે=ચાલે છે.
પત=માન
જવાળા=અગ્નિ.
શીશ=માથું.
પધાર્યું=ગયું.
ત્રાડે=ધમપાડે--બરાડે.
મહીષ=રાક્ષસ.
અણ-વિધાણો=નહીં વીંધાયલો.
વકારતાં=ઉશ્કેરતાં, ચડાવતાં.
મુષ્ટીકા=મુઠી.
ફાસીયા=ત્રાસ્યા, પોંચ્યા.
પ્રહારે=મારે.

પ્રુજે=થરથરે. કંપે.
રવિબિંબ=સૂર્યનો આકાશમાં ગોળાકૃતીનો આકાર, તખતી.
ગડદા=ઠીંકાનો માર.
પાટુ=લાત.
કાયર=જેનામાં સૂરાપણું નહીં તે
મેંઢા=ઘેટા.
તજગારે=ગણકારે, પતકરે.
આફળિયા=આઝયા.
દોટ=દોડ
ભૂમિ=પૃથ્વિ.
આખના--ળા=ધોધા.
અનુચર=ચાકર, સેવક.
ઉતપાત=તોફાન, મસ્તી, નવું જુનું. ધાંધલ.
ધડકયો=ચોંકયો
કટક=સૈન્ય, ફોજ.
સજ=તૈયાર
સંગ્રામે=યુદ્ધે, લડાઇએ.
આચર્ણ=આચરણ-ચાલચલગત
વારે=તરફેણ, પક્ષ
વ્યંડળ=નપુસક
ઓવારણા=દુખડાં લેવા.
વિતી=ગઈ.
પાંડુકુમાર=પાંડુના છોકરા, પાંડવો.
આયુધ=લડાઇના ઓજાર.
મુક્તાફળ=મોતી
ઓપતી=ચળકતી.
આક્રમાલ=લખલાખ થાય એવી
આભરણ=ઘરેણા.
ભિડિયા=બાંધ્યાં.
કટી=કેડ, કમ્મર.
વિજયાદશમી=આસો સુદ દસેમ, દસેરા.
પટ્ટાભિષેક=રાજ્યાભિષેક.
પુષ્પવૃષ્ટી=ફુલનો વરસાદ
નષ્ટચર્યા=નઠારી રીતભાત, નઠારૂં બહાર પડતું ચીન્હ.
મજરો=થોડીવાર ગમત.
પાકકાર=ભિમ-રસોઇઓ.
તંતીપાળ=સહદેવ. ગાય, ભેંસ વગેરે ઢોરનો પરીક્ષક.
ગોકર્ણ=નિકુળ. ઘોડા પરીક્ષક.
આયુધધારી=હથીઆર બાંધનાર--રાખનાર.
યોધ=લડવઇઆ.
પ્રતિબોધ=સામા માણશને શિખામણ દેવી તે
પાણ=હાથ.
દંડવત=પ્રણામ. નમસ્કાર
મસ્તક=માંથુ.
દીન=ગરીબ.
રાંક=ગરીબ.
ક્ષમા=માફ.
વાંક=ગુન્હો તકસીર.
સ્વામ=સ્વામી.
ભવન=ઘેર.
ઓશીંકળ=ઉપકારથી થયલું જે બંધન તે.
ઉત્તરા=વૈરાટની છોકરી.
અંગીકાર=પવિત્ર. પાવન
સુભદ્રાતન=સુભદ્રાનો છોકરો.
વેરે=સાથે.
શ્રીફળ=નાળીએર.
વર્યો=વર્યો.
વસુદેવ= કૃષ્ણના પીતા, સુરસેન

જાદવના જયેષ્ટ પુત્ર.
નંદન=છોકરો, તન.
વિષ્ટી=વષ્ટાળું=સ્હજાનું કેણ.
ખુડિ=બરછી.
સૂત્ર=છોકરો.
ક્ષોણી=અક્ષોહીણી.[1]
કટક=સૈન્ય.
ચક્રવ્યૂહ=ચક્રમાં જવાનો રસ્તો.
મારીવાર=મારો પક્ષ.
સંજય=ધૃતરાષ્ટનો મુખ્ય સારથી[2]
પરઠી=નક્કી કરી.
અવિચાર=ખરેખર, નક્કી.
જપોગણી=દેવીઓ.
મર્મ=ભરમ, ભેદ.
પરલે=પૃથ્વીપર પાણી ફરીવળવું તે
કુંવર=રાજાનો છોકરો.
થરથરે=કાંપે=ધ્રુજે.
નીહાળી=જોઇ.
દ્રષ્ટી=નજર.
વિમાશણુ=પસ્તાવો.
વસમી=અજાણી.
ઠેઠ=પુરી.
આરોપી=પેહેરી.
રણમાળ=રણે ચડતી વખતે માળા પેહેરે છે તે.
બાલુડો=નાનો બાળક.

વાધિયો=વધ્યો, ધસ્યો, ગયો.
થાન=સ્તન.
આગમશો=શરૂ કરશો, પ્રારંભ કરશો.
વછુટી=ભુલી પડેલી.
હરી=પ્રભુ.
કાને=કૃષ્ણે.
નાથ્યો=વિંધ્યો.
વજ્ર=વીજળી, ઇંદ્રનું આયુધ.
દીનકર=સૂર્ય.
હસ્તી=હાથી.
ખીજ્યો=ચીડવાયલો.
એરણ=સોની, લુહાર જે ઉપર ઘાટ ઘડે છે તે.
નોળ=નોળીઓ.
વશિયર=સર્પ, નાગ.
દહે=બાળે.
રણી=દેવાદાર.
વેર=અદાવત, દુશ્મનાઇ.
ધની=પૈસાદાર.
નિર્ધન=વગર ધનનો, ગરીબ.
ઘનગાજતે=વરસાદ વરસતે.
નારી=સ્ત્રી.
ધનવંત=પૈસાદાર.
ગ્રાસ=કોળીઓ (ભક્ષ).
અવધૂત=ભટકતો જોગી.

---

૧. જે ફોજમાં ૨૧,૮૭૦, રથ, ૨૧,૮૭૦ હાથી, ૬૫,૬૧૦ ઘોડા, ૧,૦૯,૩૫૦, પાયદળ હોય તે, અક્ષોહીણી અથવા ક્ષોણી કે હેવાય છે.

૨. એને વ્યાસજીએ દીવ્ય ચક્ષુ આપ્યા હતાં તેથી તે યુદ્ધમાં બનતી સર્વ વાત ધૃતરાષ્ટને કેહેતો.

કાલુડેસર્પ=એક જાતના દરીઆઇ પ્રાણીએ.
રણવાટ=રણનો રસ્તો.
પરદળ=પારકુ દળ–સૈન્ય–ફોજ.
કાંતી=દેખાવ, ચ્હેરો.
આક્રંદ=રૂદન, રડવું.
ઉષ્ણ=ગરમ.
સજાએ=સુવાનું બીછાનું.
પહોડતો=સુતો.
રોમ=રૂવાં.
રણભોમ=રણભૂમી.
મસવાડા=ધર્ભ રહેલા વખત.
પાળી–પોષી=ખવડાવી પીવડાવી.
વેઠ=ફોગટ મેહેનત.
ઓરતો=અભિલાષ, હોંસ.
હામ=હીમત.
ભવન=ઘેર.
આડી=વચમાં.
રાયકડા=નાનાખંડીઆ-રાજાઓ
અવધાર=નક્કી, ખરેખર.
ખાંડેરૂ=ઉંટનું ટોળું.
ઉછળી=ઉડીને.
વાઘા=વસ્ત્ર, લુગડાં.
પેહેરણ=પહેરવા સારૂં.
ફોફળ=સોપારી.
સાંઢ=ઉંટ.
કુશળ=સારીપેઠેમ.
સાંચરે=જાયછે.
ધરણી=પૃથ્વિ.
ઢળી=પડીગઇ.
લખેશરી=લખપતી, લાખરૂપી આનો ધણી.
પરવરી=ગઇ.
પંથ=રસ્તો.
ચકચુર=ભાંકોભુકી, કડેકડકા
અધકી=વધારે.
અસુર=મોડું.
ઘૃત=ઘીઇ.
ફરમજડો=કલુવો.
કુર=ભાત.
વીજણલો=વીજણો, પંખો.
ઢોળે=લાખે.
અશ્વો=ઘોડા.
શસ્ત્ર=હથીઆર.
બખતર=જોધ્ધાઓને લડતી વખતે શરીરે પેહેરવાને લોહડાનો અંગરખો.
સૂર=સૂર્ય.
કુંતી=સુરસેન જાદવની પુત્રી ને વસુદેવની બ્હેન, પાંડુ રાજાની સ્ત્રી
કુશળે=આરોગ્યતાથી.
ધર્ણ=પૃથ્વિ.
ભરથાર=ધણી.
કટાક્ષ=મોહનીના બાણ.
સ્વામીન=ધણી.
વિચરો=જાઓ.
આણ=કસમ.
જાયા=પુત્ર, કુંવર.
સુદર્ષના=વૈરાટ રાજાની સ્ત્રી.
ફાંસું=રોકું.
પુત્રીજ=છોકરીના છોકરા, ભાણેજ.
ભત્રીજ=ભત્રીજો, ભાઇનો છોકરો.
કળા=કાંતી, નુર, તેજ.
અર્ધ્ધાંગા=અડધા અંગ-શરીરની

બગ=બગલો.
અરપત=આપત, અર્પણ કરત.
વાગ=લગામ.
હુસારત=ઇસારત, હીણપત.
બેડ=ચલાવ, હાંક.
કોડ=હોંસ.
ધારૂં=જાણું, કાલું.
સંહાર=નાશ.
ધેન=ગાય.
વછોડી=મુકાવી.
ક્રુડા=નકારા.
કલંક=બટ્ટો.
સહીયર=બ્હેનપણી.
મેણુ=બોલ, કડવા વચન.
કાયર=સુરો નહીતે, બાયલો.
સાવધાન=તૈયાર, હોંશીઆર.
પારથ=અર્જુન.
ચતુરંગી=ચાર જાતની.
મતવાલા=જોરાવાર.
મલપંતા=ખુશ થતા.
તંબોલ=પાનસોપારી.
મોળ=ઉઢેણુ.
ઢળકતી=ઢાળ પડતી.
સાંગ=ગદા.
ફરશી=
ખંજર= લડાઈના હથીઆર.
ગુપ્તી=
તરકસ=તીરનું ભાથું.
હય=ઘોડા.
પાખરીઆ=ઘોઢાના બખતર-વાળા.
ઉજ્વળ=ધોળા, સપેત, ઉજળા.
દેવવંશી=દેવની ઓલાદના.

દાનવવંશી=દૈત્ય-રાક્ષસની ઓલાદના.
ઉત્પત્યા=નીકળ્યા.
ઓળાઓળ=હારોહાર.
વેડાંગે=ઘોડે.
નેજા=નાના વાવટા.
સારથી=ગાડી-રથ હાંકનાર.
અદ્ભુત=ન દીઠામાં આવે તેવું, ભયાશ્ચર્ય પમાડતું, અલૌકીક.
કૃપાચાર્ય=ગૌતમ રૂષીના પુત્ર.
જયદ્રથ=સીંધુરાજનો પુત્ર.
કાંગરે=પાદરે, કોરે.
ગર્જ=
મુશળ= ઓજારના નામો.
નગ્ન=નાગા, ખુલ્લા.
દીપ=દીવો.
ઘન=વરસાદ ચડીને આવે તેમ થવું.
સન્મુખ=સામો.
ઓસરૂં=ઓછું આવવું, સરમાવવું.
કાષ્ટ=લાકડાં.
દહન=બાળી નાખવું.
અન્યોઅન્ય=એકબીજા, પરસ્પર.
ગર્જના=હોકારા.
રક્ત=રાતી.
લોચન=આંખ.
પતન=પાડ્યો.
ઓસાર=મારગ, રસ્તો.
શોણીત=લોહી.
રખવાળ=પેહેરેગીર, ચોકી કરનાર.
છાંડી=મેલી.

ઘર=ગદા.
પૃથ્વિપાત=જમીનદોર.
કથન=વચન.
પરજળી=બળી.
ખળકે=રેલાય.
વાહન=ઘોડા-ગાડી વગેરે બેસ-વાનું.
માતંગ=હાથી.
કર્દમ=કાદવ.
રૂધીર=લોહી.
વૃષ્ટ=વૃષ્ટી, વરસાદ.
કષ્ટ=દુઃખ.
પાળો=પગેચાલીને લડનારો શી-પાઇ.
નાસીકા=નાક.
કર્ણ=કાન.
ભજાતા=દોડતા, રડવડતા.
ધડ=માથાવગરનો શરીરનો બ-ધો ભાગ.
સેનસહીત=ફોજ સાથ.
મદ=જોર.
નેન-ણ=આંખ.
અધર=નીચલો હોઠ.
જમપુરી=જમનગર.
વૃક્ષ=ઘરડા.
વજ્ર-કુઠાર=સખત કોહાડી.
અંબાર=ઢગલો.
ભસ્મ=ખાખ, રાખ
મૃતક=મુડદું.
મદોન્મત=મદમાતો.
શલ્ય=નિકુળ, સહદેવનો સગો મામો.

મૂર્છિત=અચેત, બેભાન.
અસંખ્ય=વગર સંખ્યા--ગણુ-ત્રીના.
અંતક=કાળ, યમ.
ગીધ=એ નામનું પક્ષી.
કલ્લોલ=ખુશીના પોકાર. મઝા.
ષટ્=છનો આંક. (૬)
ઠાર=જગો.
અરીદળ=દુશ્મનની ફોજ--સૈન્ય.
લંપટ=બીજી કશી ચીજની દરકા-ર ન કરતાં ફકત વિષયનેજ ચહાનાર.
અરોપરો=થોડાથોડા કઉવતવાન.
ડાટ=એકદમ સત્યાનાશ જવું.
તલપવાનું=કુદવાનું.
અપસરા=ઇંદ્રની સભામાં ગા-નારી ઘણીજ રૂપવંતી ગુણકા, દેવાંગના.
વરશે=પરણશે.
ગ્રીવા=ગળા--ગરદનનો પાછલો ભાગ.
પ્રેરાયું=ખુશ થયું, હરખાયું.
દીગમૂઢ=આંધળોભીત.
સુત=છોકરો.
બાળવેશ=નાની વય--ઉમર.
ગતીભંગ=નબળો, બળહીન.
પણ=કશમ. પ્રતીગ્ના.
સંધ્યા=સાંજ.
ઘટિકા=ઘડી.
આવ=બીજા.
પદબંધ=કવિતા.

જાહેર ખબર.

શા. બલુભાઇ જમનાદાશ બુકસેલરની ચોપડી વેચવાની દુ-કાન જ્યાં કે નીચલી તથા બીજી સઘળી જાતની ચોપડીઓ વે-ચાય છે. ત્યાંથી સામટી ખરીદ કરનારને. દરેક જાતની ચોપડી ઉપર પુસ્કળ કમીશન મળશે. દેશાવરવાળાને ટપાલ નહીં બેસે.

પૈસા રોકડા.

નળાખ્યાન-૬૩-કડવાં	૧-૦-૦
પંચોખ્યાન	૧-૮-૦
લવકુશઆખ્યાન.	૦-૪-૦
મૃદાળશા આખ્યાન.	૦-૧૨-૦
નબૂ કવિતા.	૦-૨-૦
સ્યાવસ નામું.	૨-૦-૦
દયારામ કૃતકાવ્ય સંગ્રહ મોટું.	૪-૦-૦
વ્યભીચાર ખંડન નાટક	૧-૮-૦
મધપાન દુખદર્શક નાટક.	૨-૮-૦
જયકુમારી વિજય નાટક.	૧-૪-૦
કજોડા દુઃખદર્શક નાટક.	૦-૮-૦
હજમબાદ અને ડગણુ નાજ.	૧-૦-૦
ઇસાબેલાના લગનમાં વધન નાટક-૫-અંકી.	૦-૧૨-૦
વેદકસાર નાનો.	૦-૮-૦
એજન મોટો.	૧-૮-૦
અમ્રતસાગર ગુજરાતી.	૬-૦-૦
દરેક વર્ષના જુના તથા નવા ટીપણાં ચૈત્રી.	૦-૧-૦
એજન કારતકી.	૦-૩-૦
વેન ચરીત્ર.	૧-૮-૦
સુંદર વિલાસ.	૧-૪-૦
તુળસીકૃત રામાયણ.	૫-૦-૦
કૃષ્ણજીવણના મહીના.	૦-૧-૬
સરગનીસરણી.	૦-૦-૬
પ્રભાતીઆની ચોપડી.	૦-૫-૦
અરજુન ગીતા ધરમગીતા" તથા વડો કકો.	૦-૨-૦
એકલી અરજુન ગીતા.	૦-૦-૬
ઇશ્વર પ્રાર્થનામાળા.	૧-૦-૦
ભગવત ગીતા સટીક.	૧-૦-૦
શ્રીમદભાગવતદસમસ્કંદ.	૭-૦-૦
ભાગવતનો સાર.	૨-૦-૦
ગીરધરકૃત રામાયણ મોટું બીબામાં.	૩-૮-૦
એજન શીલામાં.	૪-૦-૦
સનીનો પાઠ.	૦-૨-૦
રવીનો પાઠ.	૦-૨-૦
આદીતરદયનો પાઠ.	૦-૨-૦
નવગ્રહનો પાઠ.	૦-૬-૦
લઘુસીધ્ધાંત કોમાદી.	૫-૦-૦
લઘુ કોમાદી.	૧-૦-૦
અખાભગતની વાણી.	૨-૮-૦
મિતાક્ષરા.	૫-૦-૦
મણીરત્નમાળા.	૧-૮-૦
ચંડીપાઠ.	૦-૧૨-૦
રામરક્ષા.	૦-૧-૦
વીશ્નુ સહસ્રનામ.	૦-૨-૦

સુરજપુરાણ.	૦-૧૨-૦
ગરૂડ પુરાણ મોટું.	૪-૦-૦
એજન નાનું.	૧-૮-૦
શીવ કવચ.	૦-૨-૦
પુરશોતમ સહસ્રનામ.	૦-૩-૦
ગંગાષ્ટક.	૦-૦-૬
નર્મદાષ્ટક.	૦-૦-૬
સ્તોત્રકલાપ	૦-૯-૦
નારાયણ કવચ.	૦-૨-૦
મહીમનસ્તોત્ર.	૦-૨-૦
પાંડવવળા.	૧-૦-૦
પાંડવગીતા.	૦-૨-૦
સ્ત્રીસ્વયંવર.	૧-૦-૦
ઇંદરસભા સાદી.	૦-૫-૦
એજન ચીત્રસહીત.	૦-૬-૦
નાગદમણ.	૦-૧-૬
ભરથરી. રાજા.	૦-૩-૦
નાજણીપઠાણનો કીસ્સો.	૦-૨-૦
ગુલબંકાવળી.	૧-૦-૦
મેનાપોપટ.	૦-૧-૬
બરાસકસ્તુરી.	૧-૪-૦
બાલામંજી.	૧-૮-૦
છેલની વારતા.	૨-૦-૦
બદીયલજમાલપરી.	૨-૦-૦
પંચદંડ.	૦-૫-૦
વનરાજ ચાવડો.	૧-૮-૦
ગજરામારૂ (મોટી).	૧-૮-૦
સદેવંત સાવલીંગા સાત અવતાર (મોટી).	૨-૮-૦
સુડાબોતેરી.	૩-૦-૦
સીંહાસન બત્રીશી.	૦-૧૨-૦
મડાપચીશી.	૧-૮-૦
અભીમાનનો ચકાવો.	૦-૧૨-૦

સાસુવહુની લડાઈ.	૧-૦-૦
મુરખો. (દીલખુશ કરે તેવો).	૦-૧૨-૦
ચતુરશીંગ.	૦-૮-૦
મદનમોહના.	૦-૧૨-૦
પદમાવતી.	૦-૫-૦
નંદબત્રીશી.	૦-૫-૦
કાષ્ટનો ઘોડો.	૦-૫-૦
શનીદેવતાની કથા.	૦-૧-૬
નરસી મેહેતાના પીતાનું શ્રાધ.	૦-૪-૦
ગોપીચંદરાજાનો ખેલ.	૦-૩-૦
મામેરૂ.	૦-૪-૦
હુંડી મોસાળું.	૦-૪-૦
ઓખાહરણ	૦-૧૦-૦
જાદુકપટ ભા. ૧લો.	૨-૮-૦
એજન ભા. ૨જો.	૩-૦-૦
પાકશાસ્ત્ર.	૦-૧૦-૦
બીરહ બારમાશી.	૦-૧-૬
પરણેલા પીડાએમરે અને કુંવારા કોડેમરે.	૦-૨-૦
યુરોપનું ભૂગોળ.	૦-૨-૦
સુરત જીલ્લાની ભૂગોળ.	૦-૧-૬
મુંબાઇ ઇલાકાની ભૂગોળ.	૦-૧-૬
હીંદુસ્તાનની ભૂગોળ.	૦-૨-૬
ભુતળ વિદ્યા.	૦-૭-૦
ગુજરાતનો ઇતીહાશ.	૦-૧-૦
હીંદુસ્તાનનો ઇતીહાશ.	૦-૩-૦
,, ,,	૦-૮-૦
વગર ,, પ્રશ્નોત્તર	૦-૬-૦
,, પ્રશ્નોત્તર	૦-૬-૦
અંગરેજી ગુજરાતી ડી	

ક્ષનેરી (મનોરરૂપજી). ૨--૦--૦
અંગરેજી ગુજરાતી ડીક્ષ
નેરી (ઝવેરી ઉમીઆ) ૩--૮--૦
ગુજરાતી અંગ્રેજી ડીક્ષને
રી (કસન-મુળજી). ૩--૦--૦
ટેકનીકલ વોકેબ્યુલરી. ૦--૮--૦
ગુજરાતી-બીજી ચોપડીના
અર્થ. ૦--૨--૦
,, ત્રીજી ચોપડીના અર્થ. ૦--૩--૦
,, ચોથી ચોપડીના
અર્થ. ૦--૪--૦
,, પાંચમી ચોપડીના
અર્થ. ૦--૫--૦
,, છઠી ચોપડીના
અર્થ. ૦--૬--૦
,, સાતમી ચોપડીના
અર્થ. ૦--૭--૦
પ્રાઈમરના અર્થ. ૦--૩--૦
પ્રાઈમરના અર્થ તરજુમા
સાથે. ૦--૪--૦
સેકન બુકના અર્થ. ૦--૬--૦
સેકન બુક ભાગ ૨ જાના
અર્થ. ૦-૧૦-૦
થર્ડ બુકના અર્થ. ૧--૦--૦
સેંઝ્બસટેઈબલિના અર્થ. ૦--૮--૦
મોરલ ક્લાસના અર્થ. ૦-૧૨-૦
એજન. ૦--૮--૦
આઇરીસ થર્ડ બુકના
અર્થ. ૦--૪--૦
પોએટ્રી બુકના અર્થ. ૦--૪--૦
આંકગણીત મોટું
(લાલ-ઉમીઆ). ૧--૮--૦
આંકની ચોપડી. ૦--૧--૦

કોસંઝોનાદાખલા ભા. ૧ ૦--૮--૦
એજન--ભા. ૨ ૦--૮--૦
ગુજરાતી બાળબોધ ખ
રડા. ૦--૦--૬
કોષ્ટક. ૦--૦--૬
સંસાર વેહેવારની ચો
પડી. ૧-૧૨-૦
કોરી કોપીબુક પાના. ૨૪ ૦--૧--૩
એજન.--પાના ૪૮ ૦--૨--૦
શામળભટની સમસ્યાના
છપા. ૦--૪--૦
ગુજરાતી ભાષામાં વાક્ય
રચના તથા ડીકટેશન
ના નીયમો. ૦-૨--૬
દલપતરામની ગરબાવળી. ૦--૨--૦
મનસુખ ગરબાવળી. ૦--૩--૦
દુકાળનો ગરબો. ૦--૧--૦
રેલનો ગરબો. ૦--૧--૦
પુલનો ગરબો. ૦--૧--૦
બાગનો તથા દેશીકારીગ
રીનો ગરબો. ૦--૧--૦
મલ્હારરાવ ગાયકવાડનો
ગરબો. ૦--૪--૦
દીલ ચમન ગાયન. ૦--૪--૦
અંબાજીના છંદની ચોપ
ડી (અમીચંદના). ૦--૩--૦
ગાયન પ્રકાર. ૦--૩--૦
રસીક ગાયન સંગ્રહ. ૦-૧૨-૦
ભવાઈ સંગ્રહ. (મણીપ
ત-રૂપ) ૨--૦--૦

કાયદા સંબંધી પુસ્તકો.

નવો ક્રીમીનલપ્રોસીજરકો
ડ ૭૨નો ૧૦મો તથા

૧૧મા.	૨--૦--૦	સરવહ સેટલમેંટની નવી	
સ્ટાંપ આક્ટ નવો.	૦--૮--૦	૬ઠી.	૦--૪--૦
પેનલકોડ-૬૦નો૪૫મા.	૧--૮--૦	મુંબાઇનોશને ૧૮૭૬નો	
અપરાધ શોધક.	૨--૦--૦	૩જો મામલતદારની હ	
ડીપાર્ટમેંટલ પરીક્ષાનું		કુમતનો.	૦--૨--૦
પુસ્તક.	૧--૮--૦	નવો દીવાની--શને ૭૦નો	
ડીસ્ટ્રીક્ટ પોલીસ આક્ટ.	૦--૪--૦	૧૦મા.	૨--૮--૦
ગામ--પોલીસ આક્ટ.	૦--૨--૦		



